

De Michaëlstoren

De Groene Vingers, het Engelenpad, de glazen engel en het DNA van Zwolle. Het ontwerpidee voor de nieuwe toren naast de Grote Kerk, die wij graag de Michaëlstoren noemen, bestaat uit een aantal lagen van de Zwolse identiteit. Daarmee wordt hij de verbeelding van het DNA van de stad, gespannen tussen hemel en aarde.

Zwolle is een voorloper op gebied van ecologisch groenbeheer. In de zeventiger jaren introduceerde groenbeheerder Gerard Mostert het idee van 'groene vingers'. Dit voormalige hoofd van de Zwolse groenvoorziening wordt genoemd als de uitvinder van de groene vingers van Zwolle. Mostert staat duidelijk aan de basis van het groenbeleid van de stad. De groenbeheerder zou internationaal als eerste met het idee van groene vingers of corridors zijn gekomen. Deze groene longen verbinden de stad en zijn inwoners met het omringende groen van het buitengebied.

Langs één van deze groene vingers loopt het Engelenpad, verbinding van de IJssel met het historische centrum van Zwolle. Daar staat temidden van alle drukte op de Grote Markt de Glazen Engel, het beeld van een bescheiden kijkende St. Michaël. Hij komt daar een beetje om tussen de terrassen, de marktkramen en een achteloos gestalde fiets.

De glazen Engel vormt het eindpunt van het Engelenpad in de stad. Wat is er dan mooier, dan dit beeld op de top van de nieuwe Michaëlstoren te plaatsen; na een lange tocht vanaf de IJssel tussen het groen en de monumenten van de stad kom je bij dit laatste hoogtepunt. Je beklimt de toren om op de top samen met de glazen St. Michaël terug te kijken over de stad en het landschap richting de IJssel.

Maar ook juist 's avonds, in het donker, zal het aangelichte beeld als een beschermengel boven de stad Zwolle zweven. Van heinde en verre te zien. De ijle groene kleur van het glas zal het effect nog versterken. De bescheiden blik van het beeld rust beschermend op de slapende stad.

Maar ook overdag wordt de route naar boven, het laatste stukje Engelenpad, een belevenis.

Via een spiraalvormig, groen pad loop je langs de buitenkant van de toren omhoog. Met elke stap verandert het uitzicht, tot je samen met St. Michaël terug kunt kijken naar de IJssel, waar je route begon.

Naar beneden via dezelfde route hoeft niet: er is nog een groene spiraal, die je naar beneden geleidt. Daarmee kom je terug in het centrum op het Grote Kerkplein, terwijl de opgaande route startte vanaf de Grote Markt via de Luttekestraat.

Twee groene in elkaar gedraaide spiraalvormige routes omarmen deze Michaelstoren als een nieuwe groene vinger.

Daarmee vormen ze een dubbele helix, als het DNA van de stad Zwolle. Ze verbinden de historie, het landschap en de toekomst. De verbeelding van het (groene) DNA van de stad gespannen tussen hemel en aarde: de Michaëlstoren.

Kort de geschiedenis

De Grote of Sint-Michaëlskerk, ook wel bekend als de Grote Kerk, is een historisch monument in de stad Zwolle, Nederland. De geschiedenis van deze kerk gaat terug tot de Middeleeuwen.

De oorspronkelijke kerk op deze locatie dateert uit de 11e eeuw, maar in de loop der eeuwen onderging het gebouw verschillende verbouwingen en uitbreidingen. Een opvallend kenmerk van de kerk was de grote toren die aan de noordzijde van het gebouw stond. Deze toren was indrukwekkend en diende als blikvanger in het stadsgezicht van Zwolle.

Helaas, in 1682, vond er een grote brand plaats in Zwolle, die een groot deel van de stad in de as legde, inclusief de Grote Kerk en de imposante toren aan de noordzijde. De toren stortte tijdens de brand in en de kerk liep aanzienlijke schade op. Dit was een tragische gebeurtenis voor de stad en het historische erfgoed.

De Grote of Sint-Michaëlskerk en de Peperbus zijn tegenwoordig belangrijke symbolen van de rijke geschiedenis van Zwolle. Hoewel de oorspronkelijke noordelijke toren verloren is gegaan, blijft de kerk een historisch en cultureel centrum in de stad, en de Peperbus torent majestueus boven Zwolle uit als een herinnering aan het verleden. Met de nieuwe Michaëlstoren wordt het historische silhouet op eigentijdse wijze hersteld.

Een toren als verbinder tussen verleden en toekomst

Als religieus en cultureel centrum heeft de kerk generaties lang gefungeerd als een symbool van geloof en identiteit voor de stad en haar inwoners.

Met het verstrijken der tijd begon de wereld om ons heen te veranderen. Maatschappelijke evolutie bracht nieuwe uitdagingen met zich mee, waardoor de behoeften van onze gemeenschap verschoven. De kerk, aanvankelijk bedoeld als een heilige plek van aanbidding, ontwikkelde een bredere roeping: een roeping om de gemeenschap op vernieuwende wijzen te dienen: Het Academiehuis.

Deze nieuwe toren vertegenwoordigt niet alleen een architectonische vernieuwing; het wordt een levendig centrum van leren en ontmoeting. Binnen het omhelzende pad zullen vergaderzalen, educatieve ruimtes en gemeenschapsruimtes ontstaan, inclusief hotelkamers die de toren tot een prachtige publiekstrekker maken. Hier worden geloof en wetenschap verweven, waar traditie en innovatie elkaar ontmoeten.

De toren illustreert dat we niet alleen op de grond leefgebieden kunnen creëren, een noodzakelijke verschuiving gezien het toenemende ruimtegebrek in Nederland. Het presenteert nieuwe leefplateaus op hoogte, met een eigen leefklimaat, biodiversiteit en natuurinclusiviteit die zich uitstrekt boven de stad.

Onze gemeenschap komt hier samen om de overgang van de oude naar de nieuwe circulaire economie te begrijpen en omarmen. Duurzaamheid, grondstoffentransitie, energietransitie, maatschappelijke veranderingen, voedseltransitie en geloofstransitie staan hier centraal. Het is een centrum waar oude wijsheid samenkomt met nieuwe inzichten, waar traditie wordt gerespecteerd en innovatie wordt gevierd. De toren, met zijn gastvrije paden en binnenruimtes, wordt een plek van bescherming, kracht en verbinding.

De locatie

De Michaëlstoren maakt het Grote Kerkplein af. Na de sloop van de restanten van de toren en het voorste deel van de kerk is er een nieuwe situatie ontstaan. Op de plaats van de toren werd in 1686 een achzijdige consistoriekamer gebouwd. Dat maakt herbouwen van de toren op ongeveer de oorspronkelijke plaats erg lastig. Daarom hebben we na een nauwkeurige stedenbouwkundige analyse van dit nadeel een voordeel weten te maken. De toren krijgt een positie die het Grote Kerkplein afmaakt en een relatie met de vernieuwde entree van het Academiehuis daar accentueert. Zoals de Dom in Utrecht het Domplein een wand geeft en de Campanille in Venetië het San Marcoplein begrenst. Het plein wordt een prachtig en levendig

plein, met de horeca en het Academiehuis aan de lange zijden, de Michaëlstoren op de ene kop en daartegenover het Stadhuis. Daar wordt het bordes verkleind en verdwijnt de doorgaande verbinding tussen Sassenstraat en de Praubstraat. Met alle kansen voor een attractief, groen plein, aansluitend aan het Museumkwartier.

Het programma

Zonder functie geen toekomst

Niet alleen is het vanuit historisch oogpunt belangrijk dat de toren (en het kerkgebouw) nieuwe functies gaat huisvesten. Het is juist ook het bestaansrecht van de toren. Hoe mooi en inspirerend ook, een economische onderbouw mag niet ontbreken. Anders bouwen we een lege huls die geen lang leven is beschoren. In kort bestek een opsomming van de functies:

Het souterrain: De verbinding met het Academiehuis, filmtheater Het Fraterhuis

Onder het maaiveldniveau wordt de fysieke verbinding met het Academiehuis gemaakt. Zo kunnen congressen en studiebeentkomsten aan elkaar verbonden worden, zonder op het maaiveld aan het historische monument te hoeven aansluiten. Onder het plein kan dan tegelijkertijd de nieuwe huisvesting van filmtheater Het Fraterhuis gebouwd worden. Zo kan deze belangrijke cultuurdrager in het museumkwartier gevestigd blijven. Daglicht is niet direct nodig en de bezoekers zullen een extra impuls leveren voor de omliggende horeca op het plein.

Het Basement: Op de begane grond de toegang voor alle functies, de welkome receptie en de verbinding van de groene paden met het plein. De spil, de verbinder van alle functies in, naast en onder de toren en op het Grote Kerkplein. De verbeterde entree van Het Academiehuis aan deze kant zal ook voor een belangrijke verlevendiging van het Grote Kerkplein zorgdragen. Samen met het vernieuwde bordes van het Stadhuis krijgt dit hart van de stad open en uitnodigende wanden.

De Eerste Geleding: Het educatieve leeren doe-centrum de Ontdekhoek 2.0 of NEMO-Zwolle. Via de groene paden aan de gevel of de liften bereiken we de hoger gelegen verdiepingen met de ruimten van het Zwolse Wetenschapsmuseum een paradijs met tentoonstellingen en activiteiten op het gebied van wetenschap en techniek voor de jeugd. Nieuwsgierigheid, zelf ontdekken en spelenderwijs leren loopt als een rode draad door dit museum. Om tot creatieve oplossingen te komen voor uitdagingen van de toekomst zijn nieuwsgierige mensen nodig. Nieuwsgierigheid zorgt ervoor dat je blijft groeien, als kind én als volwassene. Een trekpleister die naadloos aansluit op de activiteiten in het Academiehuis met de nadruk op de toekomst: duurzaam, circulair en natuurin-

clusief. Voor de ontwikkeling wordt samenwerking gezocht met Nemo Amsterdam en Hogeschool Windesheim.

De Tweede Geleding: Het hotel, gastvrijheid op grote hoogte. Naast de stad met lange tradities op het gebied van onderwijs is Zwolle ook de stad van de gastvrijheid. Nergens in Nederland zijn zoveel gerenommeerde restaurants op een vierkante kilometer te vinden als in Zwolle. Naast het Librijehotel en hotel De Staatsman is er ruimte voor een verblijf op hoog niveau. Wat is er mooier dan wakker worden in een kamer met een grandioos uitzicht over de daken van de historische binnenstad en de lonkende landschappen in de wijde omtrek? De terrassen zorgen voor je eigen groene plek hoog in de lucht. Onderzoek en contact met een belangrijke hotelketen geeft aan dat er zeker plaats is voor een dergelijke prachtige logeergelegenheid boven de oude Hanzestad.

Het Kapiteel: De groene bekroning van de toren. Bovenin komen de beide spiraalvormige, groene routes van het Engelenpad samen op het hoogste punt van Zwolle Groenstad. Een verbeelding van de landschappen die Zwolle omringen, een groene toekomst die boven de oude stad verrijst. Naast begroeiing is er ook een waterbuffer, onderkomens voor allerlei soorten vogels en insecten: een eigen torenbiotoop. De rustplaats voordat je het Engelenpad weer terug naar beneden neemt.

De Bekroning: De glazen engel. Bovenin de top van de spits toelopende bovenkant van de toren zien we het glazen beeld van St. Michaël die wakend over de stad kijkt.

Hij kijkt terug over het Engelenpad, dat ons hier bracht vanaf de IJssel. Samen met de kunstenaar, Herman Lamers is gewerkt aan een herdefinitie van (de plek van) het beeld, dat zo een terechte prominente plaats krijgt.

's Avonds als hij verlicht is, zal het beeld als een beschermengel boven de stad Zwolle zweven. Van heinde en verre te zien. De ijle groene kleur van het glas zal het effect nog versterken. De bescheiden blik van het beeld rust beschermend op de slapende stad.